הלכה · משנה תורה · מפרשים · מעשה רקח · ספר עבודה

מעשה רקח על הלכות ביאת מקדש

רבי מסעוד חי רקח

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מעשה רקח על הלכות ביאת מקדש

רבי מסעוד חי רקח

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מעשה-רקח-על-הלכות-ביאת-מקדש/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה 202611200317-v39 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ב 5
הלכה ג 5
הלכה ה 6
הלכה ז 6
הלכה ח 7
הלכה י 7
הלכה יב 7
הלכה יד 7
הלכה טז 7
פרק ב 8
הלכה ב 8
הלכה ד 9
הלכה ה 9
הלכה יא 10
הלכה יב 10
פרק ג 11
הלכה ב 11
הלכה ה 11
הלכה ח 11
הלכה ט 11
הלכה י 12
הלכה יג 12
הלכה טז 13
הלכה יז 13
הלכה יט 13
הלכה כ 13
הלכה כא 14
הלכה כד 14
פרק ד 14
הלכה ב 14
הלכה ד 14
הלכה ו 15
הלכה יג 15
הלכה יד 16
הלכה טו 16
פרק ה 16
הלכה א 16
הלכה ד 16
הלכה ה 16
הלכה יא 16
הלכה יב 17
הלכה יג 17
הלכה יד 17
הלכה טז 17
הלכה יז 17
הלכה יט 17
פרק ו 17
הלכה א 17
הלכה ה 18
הלכה ו 18
הלכה ז 18
הלכה ח 19
הלכה ט 19
הלכה יא 19
פרק ז 19
הלכה ב 19
הלכה ג 19
הלכה ד 20
הלכה ה 20
הלכה ו 20

הלכה ז 20
הלכה ט 21
הלכה י 21
הלכה יב 21
הלכה יג 21
פרק ח 21
הלכה א 21
הלכה ג 22
הלכה ד 22
הלכה ז 22
הלכה ח 22
הלכה ט 22
הלכה יא 22
הלכה יב 22
הלכה טו 23
פרק ט 23
הלכה ג 23
הלכה ד 24
הלכה ה 24
הלכה ז 24
הלכה ח 25
הלכה ט 26
הלכה יג 26
הלכה יד 26
הלכה טו 26

פרק א

הלכה א

כל כהן וכו'. כתבו התוס' ז"ל דאזהרת היין וכו' אינה אלא שלא בעת אכילה דאילו עם האכילה אינו משכר ע"כ. ואי רבינו היה סובר כן נראה דהו"ל לפרש ודו"ק:

אבל אם שתה פחות מרביעית וכו' פטור. מדקדק רבינו לכתוב פחות מרביעית ולא כתב כל שהוא מוכח אנפשיה דאיסור גמור קאמר דאין השכל סובל דבשביל כל שהוא שחסר מרביעית יפקע האיסור לגמרי אך מרן ז"ל הבין דאפילו כל שהוא ממש קאמר ובפשט דברי רש"י ז"ל ודימהו לשאר איסורין. ועל מ"ש רבינו

או שתה רביעית והפסיק בה הך הפסיק נראה לענ"ד פשוט דאינו כשאר איסורין כדי אכילת פרס דהתם הטעם כדי לצרף השיעור ברם הכא הטעם דדרך שכרות אסרה תורה ואם הפסיק כל שהוא אין זה דרך שכרות ובס' צרור החיים הביא שמהר"י אלפנדרי ז"ל נסתפק בזה עיי"ש אך אם נאמר דרבינו פסק כר' אליעזר וכמ"ש בגמרא וכן נראה האמת הדבר פשוט כמ"ש שהם דברי ר"א:

הלכה ב

היה שכור משאר משקים וכו'. נראה לענ"ד פשוט דאף לר' אליעזר דדריש יין ושכר לדרך שכרות מחייב בשאר משכרין מדהו"ל למכתב יין שכר דמשמע שפיר דרך שכרות השתא דכתיב יין ושכר בוי"ו מיותרת אתא לרבויי דבלה קעילית ודבש וחלב וכיוצא ומ"ש בגמרא כמאן כר' יהודה לא נחית אלא לאפוקי מת"ק וכמ"ש הרשב"א ז"ל ועיין עוד להרב קרבן אהרן ז"ל:

הלכה ג

ואם הורה בדבר שהוא מפורש בתורה עד שידעוהו הצדוקים וכו'. בס' לחם יהודה ז"ל כתב דלא בא אלא לאפוקי דבר שאינו מפורש אע"פ שהוא פשוט וכו' אבל דבר הכתוב בהדיא בפוסקים אע"פ שהוא חידוש יכול להורות וכן נראה מהרשב"א סימן רמ"ז והוא הדין בדין שכבר עיין בו ופשוט לו וכו' ע"כ. והוא דבר תימה להעמיס כל זה בדברי רבינו שהרי כתב דבעינן שיהא מפורש בתורה עד שידעוהו הצדוקים וכו' ובשלמא להרשב"א ז"ל יפרש שרץ וצפרדע דברייתא דלאו דוקא משא"כ רבינו שהוסיף תיבות אלו לא יתכן:

הלכה ה

שתה כדי רביעית וכו'. רבינו לא חילק בין היינות וכן ברכוב כדאיתא בפרק הדר (עירובין דף ס"ד) וכן פסק פ"ד דהלכות תפלה מפני שהוא מפרש כפירוש רש"י דהט' דרכוב מפני שאין לו טורח וזהו מ"ש

אלא ישהה לפי השכרות וכו' ופסק כסוגיא דכריתות כמ"ש מרן ז"ל לעיל ועיין עוד בס' לחם יהודה ז"ל ולמ"ש מרן לדיוקי דברי רבינו ממ"ש לעיל ותירץ וכו' כ"כ ג"כ הרדב"ז שנדפס מחדש סי' ק':

הלכה ז

כל כהן וכו'. בספר כתב יד מצאתי כתוב וז"ל ברייתא הובאה סוף פרק כהן גדול בסנהדרין רבי אומר אומר אני כהנים אסורים לשתות יין לעולם אבל מה אעשה שתקנתו קלקלתו ופי' רש"י ז"ל אומר אני אם באנו לחוש שמה יבנה אסור וכו' עד דלא חייש שמא יבא פתאום ע"כ. והקשה עליו דע"כ צריכת למימר טעמא אמאי הוה ס"ד למימר דכהן אסור לעולם ביין ואי משום דחיישינן שמא יבנה פתאום היכי קאמר אבל מה אעשה שתקנתו קלקלתו לימא אבל אין חוששין שמא יבוא פתאום מאי אהניא ליה קלקלתו לאפוקי מהאי חששא ולתקוני ור"ח פי' דהאי דאמרי רבנן אסור לשתות יין בו ביום וכן כל אותה שבת וכן כל השנה כולה משום גזרה דשמא יבא הוא ובכל יום חיישינן שמא יומו הוא רבי אומר אני כהן כגון זה אסור לשתות יין לעולם איסור דרבנן וכדאמרן אבל תקנתו זו היא קלקלתו פי' כיון שנתקלקלה ידיעתו בבית אב שלו הותר שאפילו אם יבנה הבית אינו משמש עד שישב בי"ד של כהונה ויקביעו באיזה יום ממש לפיכך עכשיו מותר וכן כל כהן שאינו בר עבודה ביום ידוע מותר עכ"ד והוא שיטת רבינו ונסתלקה השגת הראב"ד ז"ל ועיין בפי' הרמ"ה ז"ל לסנהדרין עכ"ל. והנה למ"ש מרן ז"ל דס"ל לרבינו דרבי לא פליג רק באינו מכיר משמרתו ע"כ.

בספר מקראי קודש דף קל"ג ובס' עץ החיים בלשונות להרב חיים אבולעפיה ז"ל דף ב' הקשה וז"ל וליתא דבפרק כהן גדול הקשו ויין שלא בזמן ביאה שרי והתניא רבי אומר מכלל דרבנן אסרי ואם איתא מרבי גופיה הו"ל למפרך מוכח דרבי פליג כמ"ש הר"א וצ"ע עכ"ל. ולענ"ד נראה דכיון דרבינו אינו מפרש כפי' רש"י אין כאן קושיא דעיקר דברי הברייתא בזמן הבית איירי ובמכיר מודה רבי לת"ק כמ"ש מרן ז"ל אלא דפליג אאין מכיר כגון בזמן הזה דודאי אין גם אחד מכיר וההא הוא דמייתי ההיא דרבי דפרק כהן גדול דאף דמודה הוא במכיר היינו דוקא בזמן הבית וכו' אמנם בזה"ז כיון דליכא מכיר אין לחלק בדבר כלל:

הלכה ח

כהן שגדל וכו'. עמ"ש מרן ז"ל י"ל דקרא אפשר לפרשו וכו' הכי איתא להדיא במועד קטן דף (כ"ד) [כ"ד] וכתבו שם התוס' דאסמכתא בעלמא היא מדלא מני ליה בהדי אלו הן שבמיתה בפרק הנשרפין:

הלכה י

כשם וכו' אלא בשעת ביאה וכו'. ידוע דהראב"ד ז"ל השיג על רבינו דאף שלא בשעת ביאה אסור ומרן ז"ל בשם המגדל עוז תירץ דבזמן ביאה קאמר למעוטי בזמן הזה והקשה עליו הרי הגמרא וכו' ולא היה צריך לזה דתיפו"ל מלשון רבינו שכתב במה דברים אמורים בכהן הדיוט אבל בכהן גדול וכו' הרי דבזמן מקדש דוקא קאמר גם מה שתירץ הוא ז"ל דאפילו בזמן הבית כהן שאינו רגיל לעבוד הוי שלא בזמן ביאה וכו' לא ידעתי מה היא כוונתו דשבט לוי כולו מקודש לעבודת השי"ת ואם לא רצו מקדשין אותם בעל כרחם כמ"ש רבינו רפ"ג דבית הבחירה ומ"ש רבינו לקמן כהן הדיוט העובד נראה דלא בא אלא לאפוקי בעל מום לכן נראה יותר דטעם רבינו דכיון דאיתקשו פרועי ראש לשתויי יין לכולא מילתא איתקשו וכי היכי דשתויי יין לא הוזהרו אלא בשעת ביאה ממש דהיינו במשמרתם וכמ"ש רבינו לעיל ה"נ פרועי ראש וכ"כ בס' לחם יהודה ז"ל ונכון:

הלכה יב

ואנשי משמר וכו'. עיין מרן ז"ל ואיני יודע מפני מה השמיטו רבינו ע"כ. נראה לענ"ד פשוט דסמך אמה שכתב ספ"ו דכלי המקדש לענין אנשי מעמד דהיא היא וכבר כתבתי שם כן ועכשיו מצאתי שכן כתבו הפר"ח והמל"מ והרב חיים אבולעפיה ז"ל עיין עליהם ושם הקשה משם מר זקנו ז"ל דאמאי לא שרינן בחול המועד לספר בחמישי דתרוייהו חד טעמא שלא יכנסו מנוולין וי"ל דמאחר דיש רגלים שלא יש בהם חמישי בחול המועד השוו מדותיהם שלא להתיר גם במועד בדאיכא חמישי בו ע"כ:

הלכה יד

דין קרועי בגדים וכו' הא אם עבד וכו'. דין זה סותר למ"ש פ"ח דכלי המקדש הל' ד' וכבר כתבתי הנראה לענ"ד שם:

הלכה טז

ודין הנכנס ככה. כצ"ל. וכן הוא בדפוס מגדל עוז וכבר ביאר מרן ז"ל דעת רבינו:

פרק ב

הלכה ב

והוזהרו כל הכהנים וכו'. מרן ז"ל נתקשה דמאחר דקרא לא קאמר אלא הקדש מנין לנו לומר זה קודש הקדשים ותו היכי מרבה כל הבית מדכתיב מבית לפרכת וכו' ע"כ. ודברים תמוהים הם דהרי דרשא זו דמבית לפרכת היא ברייתא סדורה בתורת כהנים וז"ל מבית לפרכת להזהיר על כל הבית יכול על כל הבית במיתה ת"ל אל פני הכפרת אשר על הארון ולא ימות הא כיצד אל פני הכפרת במיתה ושאר כל הבית באזהרה ע"כ. ולעיל מינה דריש ואל יבוא בכל עת זה יום הכיפורים אל הקדש לרבות שאר ימות השנה אמר ר' אלעזר ודין הוא ומה על יום שנצטוה לבוא נצטוה שלא לבוא על יום שלא נצטוה לבוא אינו דין וכו' ישראל יוכיחו וכו' ע"כ. ומשם נראה שהוציא רבינו דינו דמדרשינן ואל יבוא בכל עת זה יום הכיפורים אל הקדש לרבות שאר ימות השנה משמע דלקודש הקדשים קרי קדש דנאסר בו אף הכהן גדול בין ביום הכיפורים בין בשאר ימות השנה ושוב מבית לפרכת בא להזהיר על כל הבית כלומר בלאו דאילו מיתה לא מחייב אלא בקודש הקדשים כדדריש מאל פני הכפרת וקרא נמי מוכח אנפשיה דהך קדש דהכא דוקא הוא קודש הקדשים מדכתיב בתר הכי בזאת יבוא אהרן אל הקדש וכו' ודרשו שם אין לי אלא בקדש שיש בו ארון וכפרת (דהיינו משכן ובית ראשון) שאין בו ארון וכפרת (דהיינו בבית שני כמ"ש הקרבן אהרן שם) מנין ת"ל בזאת יבא אהרן אל הקדש וכו' הרי מבואר דהך קדש בהך עניינא הוא קודש הקדשים והן הן דברי רבינו ז"ל ולא ידעתי למה נתקשה מרן ז"ל בדבריו ופי' דהך דרוש אחרי המחילה הראויה ותו דמרן גופיה הביא דרשא זו של התורת כהנים בהל' ג' כהן שנכנס לקודש הקדשים בשאר ימות השנה וכו' הרי דגם הוא הבין דאל הקדש הכתוב כאן הוא קה"ק ואם כוונת מרן ז"ל להקשות גם על התו"כ הרי מכיון דדריש בכל עת זה יום הכיפורים בהכרח הוא קה"ק ואל הקדש דכתיב בתר הכי מכח יתור דרשו לרבות שאר ימות השנה וע"כ קה"ק הוא גם בספר המצוות לאוין ס"ח נסתייע רבינו מהתו"כ הנ"ל והעתיק הדין כמ"ש כאן עיין עליו גם הסמ"ג לאוין ש"ג כתב שלא יכנס כהן גדול בכל עת אל קודש הקדשים אלא פעם אחת מיום הכיפורים ליוהכ"פ שנאמר ואל יבוא בכל עת אל הקדש וזהו קה"ק וכו' ע"כ. גם הרב קרית ספר ז"ל כתב דאל יבוא בכל עת מורה שיש עת שיבוא והיינו ביום הכיפורים מדלא כתב בכל יום עיי"ש.

הן אמת דבפ' הקומץ רבה (מנחות דף כ"ז) דרשו להך קרא באנפא אחריתי דרבי יהודה אית ליה דאי כתב רחמנא אל הקדש הייתי אומר מאי קדש מבית לפרכת אבל היכל לאו

נמי ליכא ורבנן אמרי ליה הא לא מצית אמרת דהיכל כולו נקרא קדש דכתיב והבדילה הפרכת לכם בין הקדש ובין קה"ק ע"כ. ומזה הקשה המל"מ ז"ל לשיטת רבינו דהיכי שבק רבנן ועבד כר' יהודה והרב חיים אבועלפיה ז"ל בלשונות דף אל"ף תירץ דכוונת רבנן אילו הוה כתיב אל הקדש וגם אל פני הכפרת דאז הוי כמו והבדילה הפרכת וכו' משא"כ לרבינו דמיירי אילו לא הוה כתוב אלא אל הקדש דאז הו"א תפסת מועט וכו' וכדברי מרן ז"ל ע"כ. ולפי דרכנו שכתבנו שרבינו נמשך אחר התו"כ אין כאן שום קושיא מלבד דכבר ידוע דרכו של רבינו בדרשת הפסוקים שאינו חושש היכא דאין נפקותא לענין דינא כי הכא שהרי בין לפי התו"כ בין לפי גמרא דידן לקודש הקדשים הוא במיתה ושאר הבית הוא באזהרה ועיין עוד בס' עבודת ישראל שהאריך הרבה בזה:

הלכה ד

והנכנס לקדש וכו'. בפ' הקומץ רבה (מנחות דף כ"ז) איפליגו רבנן ור' יהודה בהבנת פסוק ואל יבוא בכל עת וכו' וקאמר לרבנן דהאי דכתיב אל פני הכפרת למעוטי דרך משופש כדתנא דבי ר' אליעזר בן יעקב כל מקום שנאמר פני אינו אלא קדים ור"י לימא קרא פני מאי אל פני וכו' משמע דגם ר"י מודה דדרך משופש פטור ורבינו השמיטו והמל"מ הניחו בצ"ע. אמנם הרב חיים אבועלפיה ז"ל בלשונות דף א' תירץ דרבינו מפרש כאידך פירושא שאם חתר בכותל ונכנס ולא נכנס דרך פתח פטור והך שמעינן ממ"ש פ"ג הנכנס דרך גגות למקדש פטור דדרך פתח בעינן עכ"ל. גם בס' עבודת ישראל ז"ל דף קמ"ח ע"ב תירץ דרבינו סמך למ"ש פ"ב דפסולי המוקדשין ע"כ ושם הל' י"ג פסק שאם הכניס דם חטאת בפשפש או דרך חלון או גג אינו נפסל דדרך ביאה בעינן ע"כ. ואני שמעתי ולא אבין דהא הך דדרך משופש נפקא לן מיתורא דאל פני הכפרת למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה והרי בהך קרא דרך ביאה כתב דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא וכו' וכיון שכן למאי איצטריך מיעוטא דאל פני הכפרת והיא קושית מהר"י מאורליינ"ש שהביאו התוס' שם ותירץ דיש לחלק בין הבאת דם לביאת גוף האדם ובין אם רבינו ס"ל כחילוק זה או לא ס"ל בהכרח צ"ל דאף שהוא דרך הבאה מיעטיה קרא ודבר זה לא מצאנו בדברי רבינו בשום מקום כעת:

הלכה ה

וכן זה שנאמר בכהן גדול וכו'. בפ"ב דסנהדרין איפליגו ר' מאיר ור' יהודה בפירוש פסוק זה ור"י ס"ל דקרא כפשוטו דלא יצא מן המקדש אפילו שמת לו מת ומשמע ודאי דאף שלא בשעת עבודה קאמר וכן נראה מדברי רבינו פ"ה דכלי המקדש הל' ה' וכן פסק פ"ז דהלכות אבל אמנם התירוץ מבואר דהתם מדרבנן קאמר וכמ"ש מרן ז"ל שם ותדע

מדאמרו בגמרא דילמא מקרי ונגע וכבר נשאל ע"ז בשו"ת תומת ישרים סי' קס"ה הביאו הכנסת הגדולה ז"ל וככ"מ והמל"מ ז"ל נתקשה דלמה לא הזכיר רבינו דאם היה לו זכות ליוצא ליהרג שיבטל העבודה כדמשמע בפרק יום הכיפורים דף פ"ה:

הלכה יא

האבל וכו' אפילו יין וכו'. כתב מרן ז"ל תוספתא פי"א דזבחים וכתב עליו המל"מ ז"ל ומייתי לה פי"ב דזבחים דף צ"ט עיי"ש ע"כ. מתוך ריסי עיני כבודו נראה שבא להשיג על מרן ז"ל דאישתמיטתיה הך ברייתא בגמרא דידן והרואה יראה דהך ברייתא דזבחים פשטא לא איירי אלא באונן ורבינו כתב האבל כל שבעה וכו' ותו דבהך ברייתא קתני מנין לרבות העופות והמנחות והיין והעצים והלבונה ת"ל וכו' ורבינו לא הזכיר אלא יין וכו' משא"כ בתוספתא שהביא מרן ז"ל דקתני להדיא כל שבעה ולא הזכירו פרטים אלא האפילו שכתב רבינו ובצדק כל אמרי פיו:

הלכה יב

טמא שרץ וכו'. מרן ז"ל הביא משם התוס' ז"ל דאוקמו הך דינא בעוף אי נמי בבכור ומעשר דאין בהם סמיכה וכו' ע"כ. ואין נראה זה מדברי רבינו בכמה מקומות וצ"ל דרבינו ס"ל דסמיכה לא מעכבא וכמ"ש התוס' עצמן בקדושין דף נ"ה עיי"ש עיין בס' צרור החיים ז"ל שהאריך בזה ובמקומו נבאר בע"ה:

אבל טמא מת וכו' עד שיטהר. פשטן של דברים שאם נטהר דהיינו שטבל מקריבין עליו אמנם מרן ז"ל כתב ובכלל זה ג"כ לומר שאע"פ שטבל אין מקריבין עליו כמו שנתבאר ע"ע לא מצינו ביאור זה כי אם בקרבן פסח במ"ש בתחילת לשונו אבל טבול יום דמת וכו' וזה לא שמענו דבשלמא גבי קרבן פסח גזירת הכתוב היא דאף שטבל כמ"ש רבינו רפ"ג דק"פ אמנם בשאר קרבנות אימא דשוה לטמא שרץ דכיון שטבל סגי דשמשא ממילא ערבא וכן הקשה הרב חיים אבועלפיה ז"ל בס' עץ החיים דף ע"ז ע"ד והניחו בצ"ע. ולענ"ד י"ל דחיליה דמרן ז"ל מדכתב רבינו עד שיטהר דאם בטבילה לחוד קאמר הו"ל למימר עד שיטבול וגם שם פ"ו דקרבן פסח כתב מרן ז"ל דכל זמן שלא העריב שמשן לאו טהורים נינהו ומבואר ג"כ בדברי רבינו לקמן פ"ד הל' ד' שכל עוד שלא העריב שמשו קרי ליה טמא עיי"ש:

פרק ג

הלכה ב

זה המחנה וכו'. עיין להרא"ם ז"ל פרשת נשא מ"ש בזה ועיין עוד להמעיל שמואל והמל"מ ז"ל:

הלכה ה

החיל וכו'. עיין מ"ש מרן ז"ל ומה שהוסיף רבינו ובועל נדות ברייתא בפסחים וכו' וכתב עליו המל"מ ז"ל והיא משנה בסוף זבין ע"כ. וקצת נראה שבא להשיג על מרן ז"ל דלא הזכיר שמשנה ערוכה היא אמנם הרואה יראה דאין כאן השגה דהא סתמא קתני בועל נדה כטמא מת ובגמ' שם אוקמוה למחנותם ואי משום שמרן כתב ברייתא והיא משנה הן אמת שכן פירשה הר"ש ז"ל שם אמנם מרן ז"ל נראה דדייק לה מלשון מיתיבי ולא אמרו והתנן וכו':

הלכה ח

אבל אם נכנס וכו'. התוס' יו"ט ז"ל פ"ק דכלים נתקשה דרבינו בחיבורו לא הזכיר דין זה ושכח שכתבו כאן וכ"כ הפר"ח ז"ל:

הלכה ט

אבל טמא מת וכו'. מרן ז"ל דקדק שהיה לו לכתוב טמא מת שנכנס לחיל וכו' ע"כ ואפשר דסמך על מ"ש בהל' ה' דטמא מת משולח מהחיל עיי"ש:

או מחוסר כפורים וכו'. עיין מ"ש מרן ז"ל ופי"ח מהלכות פסולי המוקדשין וכו' ועליה סמך רבינו גם בכאן ע"כ. וקצת קשה דאי מינה יליף למה לא חייב מלקות גם כאן כי התם ותו דהכא משמע דנכנס הוא למד מאוכל קדש ואילו שם לא מצא מרן מקום מהיכן הוציאו כי אם מפי"א דפרה כל הטעון ביאת מים מן התורה אם בא אל המקדש בין לפני ביאתו בין לאחר ביאתו חייב ומשמע דהוא הדין לאוכל קדש ומשמע לרבינו דהיינו דוקא לענין מלקות ולא כרת וכו' ע"כ הרי דשם כתב דיליף דין אוכל קדש מדין נכנס וכאן כתב בהיפך.

עוד הקשה הרב חיים אבועלפיה ז"ל בס' עץ החיים דף פ"ה דטבול יום שנכנס לעזרת ישראל בכרת כמ"ש לקמן הל' י"ד כל הטעון ביאת מים וכו' ואילו לאכילת קדשים כתב שגם טבול יום אינו חייב אלא מלקות ואיך השוה מרן דין קדש למקדש דגם ט"י שנכנס למקדש הוא במלקות וליתא גם מתני' דבין לפני ביאתו חייב מפרשה לכרת ולא למלקות לבד גם בפ"ד הל' ד' כתב מרן דהיינו יכולין לפרש הא דתנן ואם בא למקדש בין לפני

ביאתו וכו' חייב היינו מלקות ולא כרת ולרבינו שחייבו כרת קשיא ע"כ ומלבד שדבריו סותרין זה את זה תו קשה דאיך אפשר שהראב"ד מפרש חייב מלקות ולא כרת אף שעדיין הוא טבול יום והלא איהו ס"ל דמחוסר כפורים בכרת וכ"ש טבול יום וצ"ע עכ"ל ובדף י"ז הקשה עוד הקושיא האחרונה דאיך יתכן דגם בט"י פטור מכרת והלא הראב"ד גם במחוסר כפורים חייבו כרת וצ"ע עכ"ל. וקושיא זו תירוצה נקל אחרי המחילה הראויה דעיקר דברי מרן אינן אלא כלפי דברי הש"ס ס"פ הנשרפין שחייבו מיתה לט"י ששימש דהלא המשנה דפי"א דפרה מוכחא דחייב כרת שהם דברי הראב"ד ולזה תירץ דאי מהא לא איריא דהגמרא היינו יכולין לתרץ דחייב דקתני במשנה היינו מלקות אבל לרבינו שחייב כרת קשה כלומר דלדידיה פליגי מתני' אברייתא ובדעת הראב"ד לא נגע ולא פגע כלל אלא דהשגתו השגה והוא מוקים לה בבמה אי נמי וכו' נמצא דהראב"ד מודה ואזיל דחייב כרת לפי האמת ואין כאן שום קושי.

מעתה נבוא לשאר הקושיות שהקשינו דלקושיא ראשונה דנכנס למד מאוכל י"ל דאין כאן לימוד אלא דמדכתיב וטומאתו עליו שמענו דלחייבו כרת בעינן כל טומאתו לאפוקי מחוסר כפורים לאפוקי טבול יום דאף דלאכילת קדשים פטור מן הכרת לגבי ביאת מקדש חייב כמ"ש רבינו לקמן ולאידך קושיא שכתב מרן ז"ל (בפי"א) [בפי"ח] דפסולי המוקדשין ומשמע לרבינו דהיינו דוקא למלקות וכו' י"ל דכוונת מרן ז"ל דכי קתני מתני' אם בא אל המקדש וכו' יש בכלל זה אוכל קדשים וכי קתני חייב הכוונה להאי כדיניה ולהאי כדיניה דלגבי אוכל הוי מלקות ולגבי ביאת מקדש חייב כרת זה אפשר לפי חומר הנושא וכן תירצו תלמידי יצ"ו והרב קרית ספר ז"ל הביא ראיה לחיוב המלקות מדדרשינן פרק ג' מינין טמא יהיה לרבות טבול יום עיי"ש:

הלכה י

וכשם וכו' זה מחנה שכינה. מרן ז"ל פתח בכד וסיים בחבית. אמנם המעיין בדבר יראה דכוונתו רצויה דמקום מקדש היינו כל הג' מחנות האי כדיניה והאי כדיניה לפי הטומאות וכמ"ש רבינו לעיל בפרק זה וכשאמר זה מחנה שכינה היינו למאן דשייך כגון טמא מת וממילא דהוא הדין לשאר טמאים ושאר מחנות ועיין להרב מעיל שמואל מ"ש בזה ואין דבריו נראין:

הלכה יג

או שנטמא וכו'. בס' כתב יד מצאתי כתוב וז"ל בפ"ג מהל' שאר אבות הטומאות כתב ז"ל שטומאת נבלת עוף טהור הוא מן התורה על הדרך שכתב שם ובהקדמת סדר טהרות כתב ז"ל שחייב עליה כרת על ביאת מקדש עיי"ש ע"כ ועיין מ"ש מרן ז"ל:

הלכה טז

המכניס שרץ וכו'. על מ"ש מרן ז"ל דרבינו לא בכלי טמא מיירי אלא באדם וכו' קשה קצת דא"כ למה כתב רבינו

אבל הזורק וכו' פטור דמשמע דמכניס כלי חייב וצ"ל דחידוש דזורק לא קאי אלא אכלים שנגעו במת דבכי הא אם הכניס פשיטא דחייב:

הלכה יז

יראה לי וכו'. לכאורה דברי רבינו תמוהים הרבה וגם דברי מרן ז"ל שכדי להליץ בעד רבינו להשגת הראב"ד ז"ל תירץ דרבינו לא במכניס כלי טמא איירי אלא במכניס אדם טמא וכו' ע"כ. והלא פסוק זה דאם לא יכבס וכו' כתוב בפרשת אחרי מות גבי אוכל נבלה שהוא ראשון גם בריש ספרא הביא הרא"ם והקרבן אהרן ז"ל שם אמרו ההך דרשא דאם לא יכבס או אינו אלא אף על כיבוס בגדים ענוש כרת אמרת ק"ו ומה מת שהוא חמור לא ענש בו על כיבוס בגדים האוכל מנבלה קלה דין הוא שלא ענוש על כבוס בגדים ע"כ. הרי מבואר דבגדים הנוגעים במת ובגדים הנוגעים בנבלה דינם שוה שחייבים מלקות ופטורים מכרת וכן הקשה המל"מ ז"ל והניחו בצ"ע אך לפי חומר הנושא אפשר דכוונת רבינו אינה אלא לזורק שהקדים דכיון דמצינו בו קולא דאפילו כלים שנטמאו ה"נ נאמר דאין חייב מלקות אלא באב ומ"ש

אם הכניסו וכו' הכוונה ע"י זריקה ובהכי ניחא קצת ודו"ק:

הלכה יט

טמא שנכנס וכו'. עיין מ"ש בזה בפ"ב הל' ד' עיין להמל"מ ז"ל שהאריך בדברי רבינו וכתב דמסתברא דאם שהא שם כדי השתחוואה חייב כמ"ש הל' כ"ב וכ"כ הרב שם:

הלכה כ

אין מוציאין אותה אלא בפשוטי כלי עץ. מדסתם רבינו משמע דבכל מין טומאה קאמר דמוציאין אותה בפשוטי כלי עץ וא"כ קשה טובא דסתם מתני' וגמרא משמע דלא התירו בפשוטי כלי עץ אלא לטומאת שרץ דאינו מטמא במשא אמנם שאר טומאות שמטמאים במשא כגון נבלה וכיוצא נראה דלכו"ע כהן מוציאה בהמיינו דכיון דעכ"פ נטמא במשא למה נשהא הטומאה במקדש עד שיבקש פשוטי כלי עץ היכא דלא הרווחנו כלום וכן הקשה המל"מ ז"ל והניחו בצ"ע. ומאי דאפשר דרבינו סמך לעיקר הדין שכתב לעיל הל' ט"ז המכניס שרץ וכו' וכאן ביאר בפשוטי כלי עץ שלא לרבות את הטומאה דמשמע דטעם פשוטי כלי עץ משום ריבוי טומאה הא אם אין הפשוטי כלי עץ מועילין למנוע

ריבוי הטומאה כגון שאר טומאות שטומאתן אף במשא פשיטא ודאי שאין לעשות כן אלא מוציאה להדיא:

הלכה כא

נכנס למקדש וכו'. בעיא דרב אשי פ"ב דשבועות ורש"י ז"ל פירשה באם תמצא לומר למלקות ע"פ בעיית רבא דלעיל אמנם רבינו אינו מפרש כן ומשו"ה הקדים בעיית ר"א לבעיית רבא ועוד דנראה דכיון דהאת"ל לא נתפרש בש"ס אינו בכלל דעת רבינו לפסוק כאת"ל וכ"כ המל"מ ז"ל אמנם בשו"ת זרע אברהם ח"א ז"ל סי' י"ז דף ע' כתב בהיפך אבעיית רבא עיי"ש:

הלכה כד

אבל מכין אותו מכת מרדות. עיין מ"ש בזה פ"ט דהלכות כלאים הל' ו' ומטינא לה משם הרב צרור החיים ז"ל:

פרק ד

הלכה ב

אחיו הכהנים וכו' אלא מוציאין אותו לחוץ. לשון המשנה פרק אלו הן הנשרפין מוציאין אותו לחוץ העזרה ופי' התוס' יו"ט ז"ל דבהר הבית מותרים טמאי מתים ומת עצמו כדפי' רע"ב משנה ח' פ"ק דכלים ע"כ. קצת קשה דמאי איריא הר הבית הרי כל עזרת נשים שהיא מחנה לויה כמ"ש רבינו פ"ג אפי' המת עצמו מותר בו וצ"ל דכוונתו להר הבית חוץ לחיל וכדתנן התם החיל מקודש ממנו שאין עכו"ם וטמאי מתים נכנסין לשם וכיון שכן חוץ לעזרה דתנן לאו דוקא אלא הכוונה להר הבית וכן דעת התוספות בזבחים דף ל"ב והוא מכוון לדברי רבינו שהעתיק מוציאין אותו לחוץ והמל"מ ז"ל נסתפק בזה עיין עליו. ולענ"ד פשוט הוא.

אכן קשה קצת מה נשתנה טמא שעבד משתוי כדי רביעית שפסק רבינו רפ"א דעבודתו פסולה וחייב מיתה בידי שמים ולמה לא הותר לכהנים לדונו כטמא שעבד וכן קשה מאונן ובעל מום שעבודתן פסולה וחללה כמ"ש רבינו פ"ב הל' ו' ז' וכן מחוסר ומרובה בגדים פ"י דכלי המקדש הל' ה' וכן כהן שלא קדש ידיו ורגליו ברפ"ה עיי"ש:

הלכה ד

מפי השמועה למדו וכו'. כתב מרן על דברי הראב"ד ז"ל וי"ל דיש במיתה בידי שמים וכו' הקשה המל"מ וז"ל וקשה דא"כ שיש בזה מה שאין בזה איך כתב רבינו ז"ל ואיך אפשר לו לעבוד עד שלא יתחייב כרת אלא מיתה בידי שמים ומאי קושיא דלעולם

מתחייב בשניהם דיש בזה מה שאין בזה ועוד קשה מ"ש ועוד יש ביניהם דכרת הוא וזרעו נכרתים מה שאין במיתה בידי שמים א"כ לפי זה חמור כרת ממיתה בידי שמים וחזרה הקושיא במקומה וכו' ואני חושב דאין אלו מדברי הרב ואיזה תלמיד כתבו וצ"ע עכ"ל. ואחרי המחילה הראויה התפלל על אחרים וכו' דכוונת מרן ז"ל בשני התירוצים ששניהם עולים בקנה אחד דלעולם כרת חמור ממיתה בידי שמים וכרת הוא על השהיה ומיתה על העבודה ולזה נרגש רבינו דאיך יתכן שיתחייב מיתה בעבודה בלא כרת ותירץ כגון שיצא בדרך קצרה והיפך בצינורה דנמצא שעבד ולא שהה ולקושיא אחרת דחמור כרת ממיתה וחזרה הקושיא למקומה לא ידענא מאי קאמר דהא השגת הראב"ד ז"ל אינה אלא דאיך יתחייב מיתה הא איכא נמי כרת וכו' וכיון שהוכיח מרן ז"ל דכרת חמור ממיתה הרי אם לא שהא לא נתחייב אלא מיתה כמ"ש לעיל ואם שהא יתחייב שתיהם סוף דבר שגבו ממני דברי המל"מ ז"ל:

אבל מחוסר כפורים וכו'. מרן ז"ל תמה על רבינו מהסוגיא דסוף פרק הנשרפין וכו' והניחו בצ"ע עיי"ש. אך לענ"ד נראה במ"ש מרן גופיה לעיל פ"ג הל' ט' דרבינו פוסק כמ"ד מחוסר כפורים דזב לאו כזב דמי מעתה הדבר מבואר דלדידיה הך סוגיא אתיא כמ"ד כזב דמי ואינה הלכה גם מה שהקשה ממ"ש רבינו פי"ט דסנהדרין כבר כתב הוא עצמו שם משם מהר"י קורקוס ז"ל דעל כרחך טעות סופר הוא וצריך לכתוב במקומו יתר בגדים ששמש ע"כ ומבואר כל זה עוד בשו"ת רדב"ז שנדפס מחדש דף נ"ב סי' ק"ו אך הכנסת הגדולה ז"ל הקשה על הרב קרית ספר עיין עליו:

הלכה ו

כהן שעבד וכו' ואם היא טומאת התהום וכו'. צ"ל שנטמא בה קודם כניסתו להר הבית דהרי בהר הבית כולו אין שייך בו טומאת התהום דהרי היה בנוי כיפין כיפין כדי שיהיה חלול ולא יטמא טומאת התהום כמ"ש רבינו סוף פ"ב דפרה:

הלכה יג

ופסח שבא בטומאה וכו'. עיין מ"ש מרן ופסק לקולא משום דמספיקא לית לך לחיובי ע"כ. וקצת קשה דכיון דמיתה בידי שמים היא הא קמי קב"ה גליא ובפ"ט דמעשה הקרבנות תירץ מרן שרבינו נגרר אחר לשון הבעיא ע"כ ושם כתב המל"מ ז"ל דנפק"מ לענין מלקות ע"כ וכן נראה שהוא האמת שהרי ברישׁ פרקין כתב רבינו שכל לאו שחייבים עליו מיתה בידי שמים לוקין עליו:

הלכה יד

אם היו רוב הכהנים נכנסים שם. בדפוס מגדל עוז אם היו רוב הכהנים הנמצאים שם ועיין בדברי רבינו פ"ד דכלי המקדש:

הלכה טו

ומפני מה מחזרין על הטהור. בדפוס מגדל עוז על הטהורים ועיין לרבינו פ"ו דכלי המקדש:

פרק ה

הלכה א

ולא קדש ידיו ורגליו שחרית וכו'. לאו דוקא שחרית דכל זמן שיצטרכו להכנס להיכל ולעבוד עבודה חייבים בקידוש ידים ורגלים וכמ"ש רבינו בספר המצוות עשין כ"ד והר"ש ז"ל פ"ק דכלים הביאו המל"מ ז"ל נסתפק אם הנכנס בהיכל בלא עבודה שלא רחוץ ידים ורגלים אם חייב מיתה מדכתיב בבאם אל אהל מועד וכו' דמשמע אף בלא עבודה עיי"ש ומדברי רבינו כאן נראה דדוקא לעבוד קאמר וכן נראה להדיא מלשון הסמ"ג עשין קע"ה אך מלשון סה"מ הנ"ל יש להסתפק קצת שהרי כתב כל זמן שיצטרכו להכנס להיכל ולעבוד עבודה דנראה דתרתי קאמר:

הלכה ד

אין אדם נכנס לעזרה לעבודה וכו'. כן הוא לשון המשנה והכריחו רש"י והתוס' ז"ל דלאו דוקא דלעבודה וכ"כ הרע"ב והתוס' יו"ט ז"ל וכן אמרו בפי' בירושלמי עיי"ש:

הלכה ה

כשחוזר טעון טבילה וכו'. בדפוס מגדל עוז טעון קדוש ידים ורגלים בלבד ואם לא טבל וכו' ונראה דט"ס הוא:

הלכה יא

ובכל כלי הקדש וכו'. הקושי מבואר דבגמ' אוקמה רב אדא בר אחא בקודח מתוכו ורבינו סתם ולא ביאר ומרן ז"ל נדחק בזה עיין עליו. ולענ"ד נראה דרבינו ס"ל דלהמסקנא דקאמר אלא ממנו למעוטי כלי חול וירחצו לרבות כלי שרת אף שבא לדחות דברי אביי דיליף לכלי חול מק"ו דכנו מ"מ אהני לן נמי דא"צ לדחוק בקודח מתוכו דהוי שינויא דחיקא כמבואר אלא דלא הקפיד הפסוק דבעינן כדי לקדש ד' כהנים אלא ממנו דהיינו מהכיור עצמו אבל אם קדש בשאר כלי שרת א"צ לזה כלל גם מצאתי נוסח אחר בדפוס

אמשטרדם חדש שכתוב בה על דברי רש"י וז"ל אותו הכלי א"צ להחזיק רביעית אבל בכיור עצמו בעינן שיעור ד' כהנים ע"כ ואפשר שהמדפיסין טעו בציון המקום ודו"ק:

הלכה יב

ובלבד שלא ישתנה מראיהן. מרן לא ציין מהיכן נפקא ליה. והוא בסוטה דף ט"ו מה מים שלא נשתנו אף כלי שלא נשתנה וכ"כ הפר"ח והמל"מ ז"ל:

הלכה יג

כמה מים וכו' שנאמר וכו'. הקושי מבואר ועיין מ"ש מרן ז"ל ועיין עוד בס' עבודת ישראל ז"ל דף ע"ו שפלפל בזה:

הלכה יד

וכיצד היו עושין וכו'. עיין מה שכתבתי בספ"ג דהלכות בית הבחירה:

הלכה טז

כיצד מצות קדוש וכו'. עיין בשו"ת שער אפרים סי' מ"ח שפלפל בדרשת אתא את ופסקיה שאמרו בגמרא דע"ז ועיין עוד בס' אש דת דף י"ט שעמד על דבריו ובס' עבודת ישראל ז"ל דף ע"ז עיין עליו ואין להאריך:

הלכה יז

וכל העובד והוא יושב. עיין להמל"מ ז"ל ואין בידי ס' ברכת הזבח לעיין בו. ומ"ש **ואם היה דבר חוצץ וכו'** עיין מ"ש פי"ט דמעשה הקרבנות הל' ה':

הלכה יט

נתנדדה אבן וכו'. עיין מ"ש מרן ז"ל שדבריו דחוקים וכבר תמה עליהם המל"מ ז"ל והניחו בצ"ע. ואני הצעיר כתבתי הנראה לענ"ד פ"א דהלכות בית הבחירה הל' י' ליישוב דברי רבינו עיי"ש. ועכשיו ראיתי להפר"ח שכתב משם הרדב"ז שתירץ דסתמא דמילתא דעתו לחבר האבן ברצפת העזרה שלא ישאר במקומו גומא ע"כ. וכן נראה מלשון הרב קרית ספר שסיים דכיון דדעתו לחברה כמאן דמחברא דמיא ע"כ:

פרק ו

הלכה א

כל כהן וכו' ואם עבר ונכנס לוקה. הקשה מרן ז"ל דבפי"ט מסנהדרין נראה מדברי רבינו שאינו לוקה אא"כ נכנס להיכל ע"כ. ולכאורה היה נראה דהתם דבר בקיצור וסמך למ"ש בפרקין ותדע עוד דכתב סמוך לו שתוי יין שנכנס לשם ובפ"א פסק רבינו דשתוי יין אסור לו להכנס מן המזבח ולפנים וידוע דאזהרתו מיין ושכר אל תשת וכו' אך אם באנו

לדייק דברי רבינו שכתב ואם עבר ונכנס לוקה אע"פ שלא עבד דהך אע"פ שלא עבד הוי שפת יתר אפשר דכוונת רבינו דאם נכנס בשעת עבודה אפי' מן המזבח ולפנים דהיינו מתחילת הל"ב אמות של המזבח לוקה אך שלא בשעת עבודה אינו מתחייב אלא מן ההיכל ולפנים וכן יש לכוין דברי רבינו בספר המצוות לאוין ס"ט שכתב שהזהיר כהן בעל מום מהכנס למקדש ר"ל המזבח ובין האולם והמזבח וההיכל וכו' ע"כ כלומר דהאי כדיניה והאי כדיניה ומכוון ג"כ למאי דתנן פ"ק דכלים בין האולם והמזבח מקודש מהם שאין בעלי מומין ופרועי ראש נכנסין לשם כלומר בהחלט אפילו שלא בשעת עבודה והרב חיים אבולעפיה ז"ל בס' עץ החיים פרשת אמור חילק באופן אחר עיין עליו ועיין עוד להמל"מ ז"ל:

הלכה ה

ג' מיני מומין הם וכו'. הקושי מבואר דהרי לא מנה אלא שנים וצריך להגיה ויש מומין שפוסלין האדם בלבד מלעבוד וכן הגיה המל"מ ז"ל מהמגדל עוז והיא משנה ערוכה פ"ז דבכורות יתר עליהן באדם וכו':

הלכה ו

אע"פ שהוא לוקה וכו'. קשה טובא דבבכורות דף מ"ג משמע דאין בו אלא עשה משום דאינו שוה בזרע אהרן ואפשר דרבינו דייק מלישנא דגמרא שאמרו מאי איכא בין מומא לשאינו שוה בזרעו של אהרן ומתרץ איכא משום אחולי עבודה ממומא מחיל עבודה דכתיב מום בו ולא יחלל ושאינו שוה בזרעו של אהרן לא מחיל עבודה ואם איתא דאין בו אלא עשה ומלקא לא לקי לישמועינן רבותא דבאית ביה מומא לקי ושאינו שוה לא לקי ומכיון דלא לקי מהיכא תיתי דמחיל עבודה עוד נראה להביא ראיה מההיא שאמרו שם דף מ' גבי אדם הוא דכתיב איש איש מזרע אהרן איש ששוה בזרעו של אהרן וכו' והתם הוי מום גמור ללקות עליו וכמ"ש רבינו פ"ז הל' ז' והתוס' יו"ט הביאו המל"מ ז"ל תירץ דרבינו ס"ל דהאי אינו לאו הבא מכלל עשה עיי"ש:

הלכה ז

אע"פ שנעשה טריפה עבודתו כשרה. צ"ל דבדיעבד קאמר דעבודתו כשרה אבל לכתחילה כיון שאינו שוה בזרעו של אהרן פשיטא דהרי הוא מוזהר בעשה לפחות בין אם נדמהו למומין המיוחדין באדם בין לאותם שהם מפני מראית העין כמ"ש בגמרא דבכורות דף מ"ג:

הלכה ח

הכותי הרי הוא כבן נכר. נוסח אחר הערל ולמה שחייבו רבינו מלקות כבר נתעורר מרן הקדוש וקרוב לדבריו כתב הרדב"ז שנדפס מחדש סי' פ"ו עיי"ש:

הלכה ט

עד שידירוהו בי"ד על דעת רבים. קשה טובא לכאורה דבגמרא אוקמוה למ"ד א"צ לפרט הנדר אבל למ"ד צריך לא בעינן על דעת רבים וידוע שהדין הוא שצריך לפרט כמ"ש רבינו פ"ו דהל' שבועות והרב ב"י יו"ד סימן רכ"ח סעיף י"ד וכן פסק פט"ז דה"א עיי"ש וכיון שכן לא בעינן על דעת רבים:

וכן אם היה מטמא למתים פסול. בדפוס מגדל עוז עבודתו פסולה. ומ"ש בספרי רבינו **עד שיקבל עליו בבי"ד** בדפוס מגדל עוז עד שיקבל עליו בנדר ונוסחא נכונה היא:

הלכה יא

ודנין את הכהונה. כתב התוס' יו"ט ז"ל בסוף מדות ואת הלוים כדמוכח פ"ד דקדושין ע"כ ורבינו סתם הדברים ועיין בפ"ג דכלי המקדש שהזכיר דיני הלוים ולשכה זו היתה חציה בחול וחציה בקדש כמ"ש רבינו ספ"ה דבית הבחירה:

פרק ז

הלכה ב

אבל העור המוקף לסחוס. התוס' יו"ט ז"ל בפ"ו דבכורות תמה על מרן הקדוש דהביא פי' רש"י על דברי רבינו כנראה שהשוה אותם וזה אינו דלפי' רבינו העור הוא המקיף לסחוס ולפי' רש"י העור הוא האליה הרכה שבתחתית האזן עיי"ש. ולענ"ד יתורץ במה שיש לדקדק דרבינו לא הזכיר האליה הרכה מה דינה ועכ"פ היה לי להזכירה כיון דבכלל האזן היא לכך נראה דלרבינו הסחוס הוא התנוך דהיינו הגדר האמצעי הכפול לצד פנים באזן והעור היינו המקיף הסחוס כולו ובכללו גם האליה הרכה ונמצא דרש"י ז"ל שוה לרבינו בצד אחד ולכך סתם מרן ז"ל ועם כי בפירוש המשנה פי"ד דנגעים נראה שלהתנוך קורא רבינו הגדר האמצעי שדומה לעצם דמשמע שהסחוס נקרא בשם אחר כאן בחיבורו גילה לנו שהסחוס הוא שם כולל כל האזן חוץ מהעור המקיף וכו':

הלכה ג

מי שניקב סחוס אזנו כבראשונה. טעות סופר הניכר הוא וצ"ל ככרשינה בין ניקב עגול בין ניקב ארוך ומ"ש

אפילו הגדי נראה דטעות סופר הוא וצ"ל כאזן הגדי:

הלכה ד

ג' בריס של עין. עיין מ"ש מרן ז"ל שבדברי התוס' מבואר יותר וכו' ע"כ. נראה לענ"ד דדברי רש"י ז"ל הם דברי רבינו ממ"ש דבת עין המכסה את העין היינו העפעפים שפי' רבינו דהוו כמו בית יד לעין:

הלכה ה

מי שיצא בשר יתר וכו'. עיין להרדב"ז שנדפס מחדש דף נ"א סי' ק"ג שביאר דברי רבינו אך נראה שלא ראה דבריו שבפירוש המשנה כמ"ש מרן ז"ל ועיין מ"ש רפ"ב דאיסורי מזבח:

הלכה ו

שלשה בחוטם וכו'. עיין מ"ש מרן ז"ל דרבינו השמיט מבפנים אינו מום וכו' ולא ידע למה אינם ראויים להיות באדם ע"כ. ולענ"ד מראה ממ"ש הרע"ב ז"ל ההך מתני' דטעמא הוי משום דאנן ילפינן מכלל ופרט וכלל דמומין שבגלוי בעינן ע"כ. ואיתא התם בראש הפרק גם שם דף מ' פריך תלמודא אינו ניכר מי הוי מומא וכו' וכיון שכן אף אם יתכן באדם אינו מום:

הלכה ז

מי שעצם לחיו וכו'. מרן ז"ל הביא הסוגייא דמסיק רב פפא הא דאית בה עצם הא דלית בה עצם פי' דכשהעודף הוא בלחי עצמו בין באדם בין בבהמה הוא מום אבל כשאינו עודף אלא השפה בלבד לא עצם הלחי באדם הוי מום בבהמה אינו מום עכ"ל. והקושי מבואר דאי בלית בה עצם באדם מיהא הוי מום למה כתב רבינו מי שעצם הלחי עודף דמשמע דאם אין עצם הלחי עודף אף אם השפה עודפת לא הוי מום ותו קשה (דהרב"ס) [דהרב ב"ח] יו"ד סי' ש"ט תמה על רבינו דמדהזכיר עצם משמע דפסק כרבנן ודלא כר' אילה ותו דבפירוש המשנה פסק כר' אילא שהסכימו עמו בי"ד של אחריהם עיי"ש ואיך לא נרגש דאי כרבנן איך פסק דניטל רוב המדבר של לשונו הא לרבנן לא הוי מום ותו דמרן גופיה כתב לקמיה דהיינו כרבי אילא ובי"ד של אחריהם והרב לחם חמודות אות ט' כתב דבהא דלחי התחתון פסק כרבנן משום דהכי סתם לן רבינו הקדוש משא"כ באינך תרתי דהיינו עינו עגול ושניטל רוב המדבר פסק כרבי אילה עיי"ש גם הרב לחם יהודה ז"ל הניח הדבר בצ"ע. ותמהתי על הרבנים האלה ז"ל איך נעלם מעיניהם דברי רבינו בפרק הבא הל' ח' שפסק להההיא מתני' דשפתו העליונה עודפת על התחתונה או התחתונה עודפת על העליונה אפשר לפי זה דברי רבינו שרירין וקיימין דבפלוגתא דר' אילא וחכמים פסק כר' אילא בכלהו דבפיו דומה לשל חזיר וכן בעינו עגול פסק פ"ב

דאיסורי מזבח דהוי מום ובניטל רוב המדבר דשייך ג"כ באדם פסק כאן כוותיה דהוי מום וכמ"ש מרן הקדוש ז"ל ודברי רב פפא דמחלק בין יש בה עצם לאין בה עצם פסק ג"כ כאן כוותיה משום דעיקר קושיית הש"ס היא בעצם התחתון עודף דקאמר תלמודא דחכמים מודו לר' אילא ועלה פריך ממתני' דבאדם דוקא ראוי שיהיה מום ומתרץ ר"פ וכו' ולכך כתב רבינו כאן דבעצם התחתון עודף הוי מום דאילו בעליון דהוי פלוגתא דר' אילא וחכמים כבר הזכירו באיסורי מזבח ואותה משנה דשפתו העליונה עודפת וכו' כבר ביארה לקמן כנזכר וכיון שכן לא זכיתי להבין מה ראו על ככה הרבנים הנ"ל ודברי מרן ז"ל:

הלכה ט

ומי שנשמטה ירכו והוא שרוע האמור בתורה. ברייתא דף מ' תנא שרוע שנשתרבב לו ירכו ופי' רש"י שאחד מירכותיו גדולה מחברתה ע"כ וכדבריו מוכח שם דף ג' אמנם רבינו נמשך אחר התורת כהנים דקתני בפרשת אמור שרוע שנשמטה ירכו ע"כ ולכך לא כלל בו מי שאחת מירכותיו גבוהה מחברתה דלפי' רש"י הוא שרוע האמור בתורה ואין להקשות על רבינו כיון שהדין אמת ובס' לחם יהודה ז"ל הביא סיוע לדברי רבינו מדברי הרא"ם ז"ל וגם הוא לא ראה התו"כ שמשם הוציאו רבינו:

הלכה י

מי שיש בו גרב יבש וכו'. כ"כ בפירוש המשנה וצ"ל שכן היתה גירסתו עיין להתוס' יו"ט ז"ל אי נמי דלא חש לבאר דכיון דבעינן שיהיו מומין מבחוץ וכמ"ש אח"ז ופ"ו הל' ז' פשיטא ודאי דיבש מבחוץ קאמר:

הלכה יב

אבל הטריפה וכו'. וכ"כ פ"ו הל' ז' עיי"ש:

הלכה יג

המזוהם וכהן. בדפוס מגדל עוז המזוהם כהן בלא וי"ו וגירסתינו נראית עיקר והכי מוכח מדברי מרן ז"ל:

פרק ח

הלכה א

הקרח וכו'. זו נשנית באחרונה ורבינו הקדימה גם באינך הפכם רבינו וכוונתו לסדר הדינים כמשפטם ומתורץ ג"כ בזה להשגת הראב"ד ז"ל שכתב שפרטיו לא באו דרך הגמרא וכמ"ש מרן ז"ל שם:

הלכה ג
קטנות הרבה. לשון המשנה קטנות סתמא ורבינו היקל בדבר אפשר שכך היתה גירסתו אי נמי שהוא מפרש קטנות שניכרים לעין כל ומשו"ה הוסיף תיבת הרבה:

הלכה ד
ה' בגבינין. עיין מ"ש מרן ז"ל דהו"ל למימר או גבן ע"כ אפשר דרבינו סמך עצמו להברייתא שהובאה בתורת כהנים פרשת אמור וז"ל גבן שיש לו שני גבינים אין לו גבינים או אין לו אלא גבן אחד זהו גבן האמור בתורה ע"כ והרב קרבן אהרן ז"ל כתב שם דהכוונה מכח דרשת או ע"פ מ"ש בגמרא דידן עיי"ש ובין הכי ובין הכי הנה מקום לדברי רבינו ושם הביא משם הערוך שפירש דגבינים היינו העפעפים:

הלכה ז
באצבע קטנה וכו'. משמע דבאורך האצבע קאמר ובדידיה משערינן אמנם רש"י ז"ל פי' ברוחב האצבע ומשערין לפי שיעור חוטם שאר בני אדם עיין עליו:

הלכה ח
ג' בשפתים וכו'. עיין מ"ש בזה בפ"ז הל' ז' שנעלם דין זה מהרבנים ז"ל:

הלכה ט
מי שכריסו עבה. גירסתינו במשנה מי שכריסו צבה ופי' שם רבינו כריסו צבה שבטנו גדולה עד שהיא בולטת ע"כ והתוס' יו"ט ז"ל כתב דאפשר דטעות סופר הוא בחיבורו ע"כ ואנכי לא ידעתי למה לא נאמר דבכוונה מכוונת העתיק בחיבורו עבה משום דצבה יש לפרשו נפוחה דהיינו צבה דקרא:

הלכה יא
ששה בידים וכו'. בגמרא א"ר יוחנן והוא שנספרת על גב היד ומרן ז"ל כתב דרבינו מפרש אפילו נספרת ע"ג היד הוי מום ע"כ וקשה להעמיס לשון והוא לפירוש זה ותו דבפ"ב דטומאת מת הל' ז' ביאר רבינו דבנספרת ע"ג היד ויש בה עצם נחשבת אבר גמור וכיון שכן גם כאן היה לו לבאר:

הלכה יב
מי שנמרחו אשכיו והם הכיס של ביצים. ודין הביצים כבר ביארו רבינו בפ"ז הל' ח' ובדפוס מגדל עוז כתוב מי שנמחו אשכיו והוא מרוח אשך האמור בתורה ע"כ וכבר הכריח מרן ז"ל שיש להגיה שהרי לא מנה אלא שלשה והסמ"ג ז"ל סיים שנימוחו הביצים שלו בתוכו:

הלכה טו

מי שהיתה בעור פניו שומא וכו'. התמיהא מבוארת בדברי רבינו דמהסוגיא שהזכיר מרן ז"ל סוף פרק המדיר משמע דשומא גדולה כאיסר או קטנה ויש בה שער פסלה בכל הגוף מדמוקים לה ר' יוסי בר חנינא בעומדת על פדחתה דהוי מום באשה יתר על הכהנים משמע דבשאר הגוף קטנה לא פסלה אפי' באשה אבל גדולה או אפילו קטנה ויש בה שער פסלה בכל הגוף בין בנשים בין בכהנים ועוד הכרח הרב ב"י אה"ע סי' ל"ט דאם איתא דשומא לא פסלה אלא בפנים לא הו"ל למימר הכא והכא פסלה אלא הכי הו"ל למפרך שומא ראה ונתפייס הוא כי היכי דפריך גבי עומדת על פדחתה ע"כ ויש לישב בדוחק דבשומא גדולה בפנים אין לומר ראה ונתפייס דבטלה דעתו אצל כל אדם גם בפירוש המשנה כתב רבינו כמ"ש כאן עיין עליו:

פרק ט

הלכה ג

כיצד על הזריקה בין שזרק בפנים בין שזרק בחוץ. כתב מרן ז"ל לאו בחוץ קאמר דאיך יתחייב על זריקה בחוץ משום זר שעבד עכ"ל. לשונו ז"ל מורה דר"ל דאין להבין בדברי רבינו דבחוץ ממש קאמר דהיינו חוץ לעזרה דזה א"א שיתחייב בה הזר וע"פ [זה] צריך לפרש דכי קאמר דבחוץ היינו בהיכל הכוונה עם השייך לו דהיינו ע"י ג"כ שהוא מזבח החיצון וכשהביא מהברייתא דקתני זריקת דם בין לפנים בין לפני לפנים הכוונה בפנים אפילו ע"י וזריקת דם תוכיח אכן מה שהביא מפי' רש"י שפי' בין לפנים הזאות שעל הפרכת בין לפני לפנים שעל בין הבדים דיום הכיפורים ע"כ באמת שהוא קשה לשמוע דמשמע דבהיכל דוקא קאמר והיותר קשה דרש"י גופיה פי' שם ההך ברייתא גופא דקתני זריקת דם המזבח בחוץ ע"כ הרי דרש"י גופיה ס"ל דג' מקומות הם ותו דניסוך המים והיין במזבח החיצון הם וראיתי בס' לחם יהודה ז"ל שרצה להבין דיש לחלוק בין זריקה לזריקה דאותה של מזבח פנימי הוא דחייב הזר עליה אמנם בשל מזבח החיצון אינו חייב ודרבינו גריס בברייתא בין לפנים בלא וי"ו וכו' ושוב נתקשה ממ"ש רבינו פי"ט דמעשה הקרבנות הל' ו' מדין שחוטי חוץ דמנה כמה עבודות דפטור עליהם ולא מנה זריקת דם בהדייהו והצריך עיון עיי"ש. והיותר קשה לי ממ"ש בפרקין הל' ה' שמנה כמה עבודות דאף דלוקים עליהם אינו חייב מיתה ולא הזכיר זריקה במזבח החיצון דבי"ה קעסיק ואתי. ולע"ד מוטב לסבול דוחק הלשון מדוחק הענין ולומר שגם מרן ז"ל הבין דחוץ שכתב רבינו היינו ההיכל שבו מזבח הפנימי ובכללו גם עזרת ישראל

ומה שהביא פי' רש"י אינו אלא להוכיח דחוץ שכתב רבינו אין הכוונה לחוץ לעזרה דזה לא יתכן דהאמת הוא דבין בחוץ דתחילתו מעזרת ישראל עד קודש קדשים בין בפנים שהוא קודש קדשים בכולן יתחייב הזר וכדמוכח בפסוק ופשט הסוגיא ודברי רבינו עצמן בכמה מקומות נראה לענ"ד:

הלכה ד

וכן אם הקטיר וכו'. כתב מרן ז"ל כן יש ללמוד קצת מפרק השוחט ומעלה בחוץ דף ק"ט וכו' וצ"ע ע"כ לא זכיתי להבין למה הצריך עיון וגם כתב שכן יש ללמוד קצת כאילו אינה ראיה ברורה הלא לדעת אביי כן הוא האמת דמוקי למתני בהקטרה דחוץ אבל בהקטרה דפנים לכו"ע בעינן מלא חפניו דמשום דחוקה כתוב בה לעיכובה ומסיק רב אשי כוותיה וכמ"ש רש"י ז"ל וכ"כ בס' צרור החיים ז"ל פ"ב דכלי המקדש ופשוט הוא:

הלכה ה

אבל היוצק וכו'. **אע"פ שנפסלו והרי הוא מוזהר על כל אלו ולוקה וכו'**. לכאורה קשה טובא דמשמע דאכל מה שהזכיר קאי אע"פ שנפסלו והא ליתא דהא קי"ל מקמיצה ואילך מצות כהונה כדאיתא במנחות דף י"ח ופסקו רבינו פי"א דפסולי המוקדשין הל' ז' אלא ודאי דהך אע"פ שנפסלו לא קאי אלא אקמיצה וקבלה דסמיך ליה דמקבלה ג"כ מצות כהונה כמ"ש רבינו אח"ז ולכך דייק רבינו כסדר החלוקות שהפסיק במסדר לחם הפנים וכו' ושוב הזכיר הקומץ והמקבל ומה שחייב מלקות על כולן דייק ממלתיה דרב ביומא דף כ"ד דאמר רב ד' עבודות זר חייב עליהם מיתה דמשמע דאשאר עבודות מיתה הוא דליכא הא מלקות איכא וכן פירש רש"י שם ומעתה מאי דתנן פ"ג דמנחות לא יצק כשר ומפרש בגמרא לא יצק כהן אלא זר ופי' רבינו שם הכוונה דלא נפסלה העבודה אבל לעולם דמוזהר עליה ולקי וזו היא כוונת רבינו בפירוש המשנה בסוף זבחים ויעיד על זה מ"ש בפ"ג דמנחות שציין למ"ש בזבחים עיי"ש ובס' צרור החיים ז"ל פ"ו נתקשה הרבה בדברי רבינו והניחו בצ"ע אך האמת יורה דרכו גם מ"ש שם למהר"י קורקוס שהביא מרן ז"ל ודברי הריטב"א ג"כ יש ליישב בשופי ואין להאריך:

הלכה ז

לפיכך אם הטיב הכהן את הנרות וכו'. עיין מ"ש מרן ז"ל בשם הריטב"א ז"ל כשם שאינו חייב בעבודה שאינה תמה ע"כ. הרב חיים אבועלפיה ז"ל פרשת בהעלותך דף ע"ז תמה עליו דהא דעבודה שאינה תמה כיוצק ובולל מלקא לקי הזר (כמ"ש רבינו בהל' ה') ואילו בהדלקה לא לקי ומה דמיון יש להדלקה שכשרה בזר לעבודה שאינה תמה שפסולה בזר עכ"ל. ויותר יש להקשות למ"ש ז"ל דלאו עבודה היא לחייב עליה מיתה בזר דמשמע

דמיתה הוא דאינו חייב הא מלקות או לפחות איסור איכא והא ליתא דרבינו השוה אותה לשחיטה דודאי אפילו לכתחילה קאמר ולכך כתב לשון מותר לזר להדליקן אלא דהאמת הוא דלא כתב הריטב"א כן אלא לדוגמא בעלמא ודרך אפשר.

אכן מ"ש הרח"א ז"ל שם לרבינו דבפרק במה מדליקין אסיקנא דהדלקה עושה מצוה והדלקה במקומה בעינן ומדמו נר חנוכה למנורה ולמה יוכשר בהדליקה הזר בחוץ וצ"ע עכ"ל וזו קושיא עצמית ואין לדחות בה דכי בעי הדלקה עושה מצוה אנר חנוכה דוקא הוא דבעי שהרי רש"י ז"ל פירש שם כדאשכחן במנורה משמע דגם בזו שוה נ"ח למנורה ומ"מ כבר כתבתי הנראה לענ"ד בהלכות חנוכה פ"ד הל' ט'.

ותו קשה במ"ש רבינו דאם הטיב הכהן את הנרות והוציאן לחוץ מותר לזר להדליקן דאיך יתכן דבר זה הרי אמרו בפרק במה מדליקין והא הכא כיון דקביעי נרות לא סגיא דלא משקיל ואדלוקי וקשה למ"ד דבקונסא אסור משום ביזוי מצוה או משום אכחושי מצוה ומתרץ רב פפא בפתילות ארוכות ופרק ג' דבית הבחירה הל' ו' כתב רבינו דלא נאמר נרותיה זהב טהור מפני שהנרות קבועין במנורה והם מכלל הככר וכ"כ שם הל' ז' ובפ"ג דתמידין ומוספין הל' י"ד כתב דמושך הפתילה עד שמדליקה ומחזירה לפי שהנרות קבועים במנורה ואינו יכול להדליק בנר אחר משום בזיון ע"כ וכיון שכן איך יתכן להוציא הנרות לחוץ ולהדליקן אלא שראיתי לרש"י ז"ל פ"ב דיומא דף כ"ד ד"ה שסידר וכו' שכתב וז"ל בבקר היו מסלקין את הנרות של זהב מן המנורה לקנח אפרו יפה וחוזרין וקובעין אותם בה וכו' ע"כ משמע דשל פרקין היו עד שהיו מסירין אותם וחוזרין וקובעים אותם בה אלא דקשה ממ"ש בפ' במה מדליקין והא הכא כיון דקביעי לא סגיא דלא משקל ואדלוקי וכבר הזכירו התוס' שם מאן דאמר הכי עיין עליהם ולדברי רבינו צ"ע כעת:

מותר לזר להדליקן. אין להקשות דכאן משמע דהטבה לחוד והדלקה לחוד ופ"ג דתמידין ומוספין הל' י"ב כתב רבינו דהדלקת הנרות היא הטבתם די"ל דהן הכי נמי דבהטבה סתם כלול בו גם ההדלקה אך במעשה בהכרח שתי פעולות הן ובס' צרור החיים פ"ו לא תירץ כלום ולענ"ד נראה דהוא פשוט:

הלכה ח

ואם קרב לה הגר. טעות סופר מפורש הוא וצ"ל ואם קרב לה הזר וכן הוא בדפוס מגדל עוז:

הלכה ט

סידר המערכה וכו'. עיין מ"ש מרן ז"ל ונראה דיש בכלל זה סידור שני גזירי עצים דאף שהיא גמר עבודה מ"מ לא נפסלה וכמ"ש בהל' ה':

הלכה יג

לא ישמש במקדש לעולם וכו'. לאו דוקא מקדש דהוא הדין במה בשעת היתרה וכיוצא ולא הוצרך רבינו לבאר דסמך אקרא דמייתי ועיין מ"ש אח"ז:

הלכה יד

לא ישמש במקדש לעולם. לשון המשנה לא ישמשו במקדש שבירושלים וכתבו התוס' דלהכי איצטריך בירושלים לאשמועינן דבנוב וגבעון הרי מותרים לשמש כ"ש בזמן הזה ע"כ ורבינו סתם הדבר אפשר דמשום דמילתא דפשיטא היא דהא אין כאן איסור דאורייתא:

הלכה טו

נמצאו כל הפסולין וכו'. עיין להמל"מ ז"ל שהאריך אך במ"ש שם דאף שהמנורה היתה בהיכל מ"מ יכול להוציא הנרות בחוץ ולהדליקן וכו' עיי"ש לא ידעתי איך יתכן לדעת רבינו שפסק שהיו קבועים במנורה וכמ"ש לעיל הל' ז':